

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 9 februari 1943 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om fullständigt avskaffande av förfarandet med kungörelsers uppläsande i kyrka.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 27, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Lennart Johansson* hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t slutför pågående utredning om kungörelsers uppläsande i kyrka samt snarast för riksdagen framlägger förslag i ämnet.

Framställningar om inskränkningar i kungörelseläsandet i kyrkorna ha vid upprepade tillfällen gjorts hos Kungl. Maj:t av såväl kyrkomötet som riksdagen.

I skrivelse den 18 februari 1936, nr 28, anhöll riksdagen sålunda i anledning av två inom riksdagen väckta motioner att Kungl. Maj:t snarast ville föranstalta om erforderlig ytterligare utredning angående inskränkning av kungörelseläsandet i kyrkorna samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I skrivelse den 3 juni 1939, nr 341, hemställde riksdagen under åberopande av konstitutionsutskottets av riksdagen godkända utlåtande, nr 13, i anledning av väckt motion, att vid den utredning, varom riksdagen år 1936 anhållit, frågan om ändring av kommunallagarnas bestämmelser i ämnet även måtte beaktas samt att de förslag, vartill utredningen därutinnan kunde föranleda, snarast måtte föreläggas riksdagen.

Genom en den 30 januari 1942 dagtecknad proposition, nr 26, vilken behandlades av första lagutskottet, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka. Sedan riksdagen, på hemställan av utskottet, bifallit propositionen, utfärdades den 13 mars 1942 lag med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka (SFS 117/1942). Denna lag trädde i kraft den 1 juli 1942, vilken dag lagen den 1 juni 1894 angående kungörelsers uppläsande i kyrka upphörde att gälla.

Vid remiss till lagrådet den 17 oktober 1941 av ett inom justitiedepartementet upprättat lagförslag, vilket låg till grund för nyssnämnda proposition, anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Westman* — efter att ha redogjort för i ärendet verkställd utredning — följande:

Föreskrift om att kungörande skall ske i kyrka finnes i ett stort antal författningar som beröra vitt skilda områden, såväl världsliga som kyrkliga. Enligt 1894 års lag skall uppläsande i kyrkan dessutom äga rum, när Kungl. Maj:ts eller länsstyrelse särskilt förordnar därom. På grund av Kungl. Maj:ts beslut uppläsa alltjämt rubrik och datum till vissa författningar som införts i Svensk författningssamling och någon gång författningarna i deras helhet. Förordnande om att länskungörelser skola uppläsa i kyrkan meddelas av de flesta länsstyrelser i ganska betydande omfattning.

Det behöver icke närmare utvecklas, att uppläsandet i kyrkorna av allmänna tillkännagivanden är en för nutida förhållanden föga ändamålsenlig publiceringsmetod. Beträffande de världsliga kungörelserna torde kunna påstås, att uppläsningen har ytterst ringa praktiskt värde. Den sker efter gudstjänstens slut och vanligen under det att allmänheten lämnar kyrkan eller därefter. En anmärkning, som också bör tagas i betraktande, är att åtskilliga världsliga kungörelser med hänsyn till innehållet äro föga lämpade för uppläsning i samband med gudstjänst.

Det är tydligen en angelägenhet av ej ringa praktisk betydelse, att uppläsandet i kyrkan av tillkännagivanden som icke äro av kyrklig natur ersättes med andra och mera effektiva former för bekantgörandet av deras innehåll. Vid valet mellan olika sätt för kungörandet bör eftersträvas att vinna likformighet inom likartade rättsområden. Vissa typer böra utfinnas, vilka kunna användas för ett större antal fall. Vid sidan av en viss åtgärd, som skall vara den huvudsakliga, böra liksom för närvarande en del hjälpåtgärder kunna föreskrivas, allt efter vad som i olika fall finnes påkallat.

Att finna en grund som ger en ur alla synpunkter fullt tillfredsställande indelning av de fall vilka böra hänföras till ena eller andra gruppen är förordat med svårigheter. Vägledande bör emellertid till en början vara meddelandets art.

I vissa fall torde kungörande i kyrkan kunna avskaffas utan att ersättas av någon ny form, därest det kungörande som vid sidan därav nu är stadgat kan anses tillräckligt.

För genomförande av ett system enligt dessa grundlinjer är det nödvändigt, att nu förekommande författningsstadganden om kungörande i kyrka underkastas en närmare granskning ur de synpunkter som böra vara bestämmande vid avgörandet av vilken eller vilka publiceringsmetoder som äro lämpligast med hänsyn till stadgandets syfte. Det torde härvid bliva erforderligt att ändring vidtages i alla de viktigare lagar som innehålla föreskrifter om kungörande av världsliga meddelanden i kyrka. I övrigt torde det kunna vara tillfyllest att denna kungörelseform upphäves medelst en gemensam bestämmelse, vilken tillika anger det sätt för kungörandet som framtiden skall användas. Inom justitiedepartementet pågår för närvarande utredning rörande dessa frågor.

Med hänsyn till att uppläsandet av kungörelser från predikstolen måste anses vara en i hög grad föråldrad form för publicering, synes det vara att förorda att i avbidan på utredningens slutförande provisoriska åtgärder vidtagas, genom vilka denna kungörelseform redan nu avskaffas och ersättes med ett lämpligare förfarande. Såsom en övergångsform bör kunna föreskrivas, att uppläsning från predikstolen icke skall ske, utan att i stället en för-

teckning över förekommande kungörelser anslås i vapenhuset eller på annan lämplig plats i eller invid kyrkan. — — — — —

1 § i lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka är av följande lydelse: »Är i lag eller författning föreskrivet att kungörelse skall uppläsas i kyrka, skall i stället före gudstjänstens början i vapenhuset eller å annan lämplig plats i eller invid kyrkan anslås kungörelsens rubrik eller kort uppgift om dess innehåll jämte tillkännagivande att kungörelsen, där ej laga hinder möter, under den närmaste veckan finnes tillgänglig för allmänheten å pastorsexpeditionen eller annat ställe som av vederbörande präst bestämts. Hålles gudstjänsten annorstädes än i kyrkan, skall anslag äga rum där den förrättas.

Vad här ovan stadgas äger icke tillämpning å kungörelse, om vars uppläsande bestämmelse meddelas i kyrkohandboken.»

Enligt 2 § äger Konungen utan hinder av vad i 1 § sägs förordna, att kungörelse som är av synnerlig betydelse eller rör kyrkliga angelägenheter skall, jämte det rubrik eller uppgift om innehållet på angivet sätt anslås, uppläsas i kyrkan. Med stöd av stadgande i 3 § har Kungl. Maj:t utfärdat särskild kungörelse den 29 maj 1942 med föreskrifter rörande tillämpningen av ifrågavarande lag (SFS 314/1942). I 1 § i berörda kungörelse föreskrives att kungörelse när den överlämnas till vederbörande pastor antingen skall vara försedd med rubrik, innehållande kort uppgift om innehållet, eller ock vara åtföljd av sådan uppgift. Anslag om kungörelse skall ske genom att rubriken eller uppgiften införes i förteckning, som uppsättes å tid och ställe som stadgas i lagens 1 §. Å förteckningen skall pastor ange var och under vilken tid kungörelsen finnes tillgänglig för allmänheten. I 2 § stadgas att pastor icke är pliktig att i förteckningen upptaga kungörelse, som ej kommit honom till handa senast dagen före gudstjänsten. Förteckningen upprättas enligt formulär och anvisningar, som fastställas av chefen för justitiedepartementet (3 §). 4 § innehåller bestämmelser om utfärdande av bevis om att kungörelse anslagits på föreskrivet sätt. Enligt stadgande i 5 § skall, jämte det rubrik eller uppgift om innehållet anslås, uppläsning från predikstolen ske av kungörelse, om vars uppläsande Konungen särskilt förordnat, kungörelse enligt stadgan om prästval samt, där så beslutas av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige, jämväl andra i lag eller författning föreskrivna kyrkliga tillkännagivanden.

I motionen anför motionären:

Å landsbygden, där flera församlingar ha gemensam pastorsexpedition och flera präster, har den nya lagen vållat en del olägenheter på grund av att kungörelser i god tid före gudstjänstens hållande skola sändas först till pastorsexpeditionen för att införas i förteckningen och därefter av pastor, om denne ej själv skall predika i den kyrka där förteckningen skall uppställas, sändas till kyrkan så att den i rätt tid hinner fram.

Sedan motionären härefter redogjort för de i 19 § lagen om kommunalstyrelse på landet intagna bestämmelserna angående kungörande av kommunalstämma, anför motionären vidare:

Av det sist anförda framgår, att sättet för stämmans kungörande är enkelt och praktiskt, varför jag, i likhet med vad som anföres i första lagutskottets utlåtande nr 4: 1942, anser, att kungörelseförfarandet i kyrkan kan avskaffas utan att ersättas av någon ny form, särskilt då det gäller kommunala stämmor. Samma förhållande torde nog gälla andra meddelanden som skola kungöras i kyrkan.

Den enda olägenhet som skulle kunna uppstå om kungörandet i kyrka slopades är bevisföringen om, att en stämma eller en protokolljustering är kungjord, varför någon ny bestämmelse härom måste införas.

Ett sätt vore, att stämмоordföranden i den kungörelse, som skulle anslås å kommunens anslagsplats eller anslagsplatser, utsatte dag, då kungörelsen blivit anslagen, och bekräftade detta å tjänstens vägnar med sin namnunderskrift.

Det förfarande, som införts genom lagen den 13 mars 1942 med vissa bestämmelser om kungörande i kyrka är, såsom departementschefens ovan återgivna uttalande giver vid handen, avsett att utgöra en övergångsform i avbidan på slutförande av den inom justitiedepartementet pågående utredningen om ändring i de författningar, som innehålla föreskrifter om kungörande av världsliga meddelanden i kyrka. Vid denna utredning torde även de av motionären framförda synpunkterna komma att vinna beaktande. Enär utredning i ämnet pågår, anser utskottet icke tillräckliga skäl föreligga att tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet.

På grund av det anförda får utskottet alltså hemställa,

att förevarande motion, I: 27, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 februari 1943.

På första lagutskottets vägnar:

N. GÄRDE.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit
från första kammaren: herrar *Gärde, Karl Emil Johanson, Branting, Karl Johan
Olsson, Siljeström* och *Verner Andersson**;
från andra kammaren: herrar *Lindqvist, Ryberg**, *Olsson i Mellerud, Björling**,
Lindberg i Stockholm, *Larsson* i Hede, *Landgren* och *Sundström* i Vikmanshyttan*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.